

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Henkilötiedon käsittelyn lainsäädäntöä ja periaatteita

Opiskeluhoitopalvelujen verkoston webinaari 13.12.2023

Marja Penttilä, hallitusneuvos OKM

Sisältö:

- Opiskeluhuollosta yleistä
- Lainsäädäntöä liittyen henkilötietojen käsittelyyn
- Ohjeistusta käytäntöön: tietoarkkitehtuuri

Opiskeluhuollosta yleistä

Opiskeluhuollon kokonaisuus

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan **opiskeluhuoltoon** sisältyy:

- Yhteisöllinen opiskeluhuolto (4 §)
 - Koskee koko oppilasyhteisöä
 - Yhteisöllisen opiskeluhuollon kirjaamisesta ei ole säädetty
- Yksilökohtainen opiskeluhuolto (5 §)
 - monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa; yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa.
 - koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja
 - opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja
 - opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveystalvet erityisoppilaitoksissa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §)

Opiskeluhuoltopalveluista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä.

Opiskeluhuoltoon osallistuvien työntekijöiden työtehtäviin tai tiedonsaantioikeuteen ei ole tullut säädösmuutoksia

Rekisterinpitäjäys

Opetuksen järjestäjä

- Opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa opiskelijan opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot *opiskeluhuoltokertomukseen (opiskeluhuoltorekisteri)*.
- Koulutuksen järjestäjä kerää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa henkilötietoja koulutuksen järjestämistä varten (*oppilas/opiskelijarekisteri*).
- Rekisterinpitäjän velvollisuuksista säädetään mm. EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa ja tiedonhallintalaissa (laki julkisesta tiedonhallinnasta 906/2019).

Hyvinvointialue

- Terveystieteiden ammattihenkilöt kirjaavat terveydenhuollon kirjaamista koskevan lainsäädännön mukaan opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot *potilasasiakirjoihin (potilasrekisteri)*.
- Opiskeluhuoltoa toteuttavat kuraattorit kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot sosiaalihuollon kirjaamista koskevan lainsäädännön mukaan *sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin (sosiaalihuollon asiakasrekisteri)*.
- Rekisterinpitäjän velvollisuuksista säädetään mm. EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa ja tiedonhallintalaissa (laki julkisesta tiedonhallinnasta 906/2019).

Lainsäädäntöä liittyen henkilötietojen käsittelyyn

Henkilötiedon käsittelyyn liittyvää yleis- ja erityislainsäädäntöä 1/3

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679)

- ❑ henkilötiedon käsittelyn periaatteet; mm.
 - käyttötarkoitussidonnaisuus
 - tiedon minimointiperiaate
- ❑ rekisterinpitäjän vastuut
- ❑ Jotta henkilötietojen käsittely olisi lainmukaista, sille on oltava sopiva käsittelyperuste. Peruste voi olla rekisteröidyn suostumus, sopimus, rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite, elintärkeiden etujen suojaaminen, yleistä etua koskeva tehtävä tai julkinen valta tai rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu.

Perustuslaki (731/1999)

- ❑ yksityiselämän suoja; jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. (10.1 §)

Henkilötiedon käsittelyyn liittyvää yleis- ja erityislainsäädäntöä 2/3

Julkisuuslaki (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999)

- ❑ **Salassa pidettävä henkilötieto:** esimerkiksi opiskelijan tuen tarve ja oppilashuoltoa koskevat asiakirjat (24.1, 25 k ja 30 k §:t)
 - ❑ **Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle** tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos (29 §):
 - 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty;
 - 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa;
 - 3) asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi;
 - 4) tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi.
- Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon sellaisista osoite- tai muista yhteystiedoista, jotka ovat 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Henkilötiedon käsittelyyn liittyvää yleis- ja erityislainsäädäntöä 3/3

Perusopetuslaki (628/1998)

- Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot varhaiskasvatuksen tai sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta varhaiskasvatuksen, sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä (41.4 §).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

1.1.2024 voimaan laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023)

- Mm. sosiaalihuollon viranomaisen tiedonsaantioikeus välttämättömiin tietoihin asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten (64 §)

Terveydenhuoltolaki (1326/2010)

- opiskeluhuoltopalvelut (15 a §), kouluterveydenhuolto (16 §), opiskeluterveydenhuolto (17 §), opiskeluhuollon psykologipalvelut (17 a §)

Henkilötietojen käsittelyn tietosuojaperiaatteita

Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava aina tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita.

Tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietoja on:

- käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi
- käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti
- kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten
- kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden
- päivitettävä aina tarvittaessa – epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä
- säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Opiskeluhuollon arkkitehtuurityö, ohjeistusta käytäntöön

OKM on käynnistänyt opiskeluhuollon arkkitehtuurityön

Arkkitehtuurityötä tehdään yhteistyössä STM:n, OPH:n ja THL:n kanssa

Tavoitteena on, että arkkitehtuurityö valmistuu 2023

Arkkitehtuurityön tavoitteet

Arkkitehtuurityön tavoitteena on tunnistaa ja kuvata:

- missä toimijoiden tietotarpeiden mukaiset tietosisällöt ylläpidetään
- oppilashuollon keskeiset toimijat ja näiden väliset vuorovaikutussuhteet ja tiedonsiirto
- toimijoiden tietotarpeet, tiedonsaantioikeus ja tiedon käsittelyperuste (laki, suostumus)

KIITOS